

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ТАРНАВСЬКА Ірина Олегівна

УДК 316.77:070](100+477)(043.3)

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Дніпро – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі масової та міжнародної комунікації факультету систем і засобів масової комунікації Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Гусєва Олена Олександрівна,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
завідувач кафедри реклами та
зв'язків з громадськістю

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій, доцент
Мітчук Ольга Андріївна,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана
Дем'янчука», декан факультету журналістики

кандидат наук із соціальних комунікацій
Варех Нонна В'ячеславівна,
Університет митної справи та фінансів,
доцент кафедри іноземної філології, перекладу
та професійної мовної підготовки

Захист відбудеться «11» грудня 2019 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.051.19 Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара за адресою: 49027, м. Дніпро, пл. Шевченка, 1, Палац культури студентів.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара за адресою: 49010, м. Дніпро, вул. Казакова, 8.

Автореферат розіслано « » 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат наук із соціальних комунікацій

В. В. Мироненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вивчення процесів інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів є надзвичайно перспективним напрямом розвитку наукової дискусії як на світовому, так і на регіональному рівнях. Сучасна ситуація, що склалася навколо Європейського Союзу, наприклад приєднання нових членів, «Брекзйт», дискусії навколо місій у рамках Спільної політики ЄС у сфері безпеки й оборони (CSDP), розширення «Шенгенського доробку» та єврозони тощо, потребують постійного моніторингу з подальшим детальним висвітленням і тлумаченням. Багатовекторність європейської інтеграції та її залежність від подій регіонального і національного порядку вимагають проведення комплексних досліджень на усіх рівнях із подальшим узгодженням та коригуванням отриманих результатів.

Події, що відбуваються в Україні після Революції гідності, суттєво активізували євроінтеграційні процеси, майже докорінно змінивши ставлення громадськості до них. Специфіка інформаційно-аналітичного супроводу подій 2013–2018 рр. потребувала реформування існуючої національної політики з метою оптимізації процесів, що відбуваються. Низька ефективність заходів, відсутність чіткої стратегії, ціла низка анонсованих, розпочатих, але не доведених до логічного завершення проєктів, недостатня обізнаність населення про ті вдалі кроки, які здійснює країна у процесі європейськи орієнтованого розвитку, є результатом незбалансованого інформаційно-аналітичного забезпечення.

Теоретичні та методологічні основи дослідження. Сучасний науковий дискурс, звісно, реагує на описані реалії. Ті чи інші аспекти європейської інтеграції розглядаються в публікаціях Н. Ф. Кампоса, Ф. Корічеллі, Л. Моретті, М. Гамульчука, О. Макаруч, Е. Сіки, М. Богліоні, Е. Кутріні, А. Вінера, М. Дж. Бауна, Дж. Цайтліна, Ф. Ніколі, Б. Лаффан, К. Хоскінс, Ф. Шиммельфеннінга. Результати аналізу регіональної специфіки євроінтеграційних процесів представлені у дослідженнях А. Шкодрової, Л. Майлса, Ф. Лаурсена, Ю. Мороз та ін. Євроінтеграційні надбання України, аспекти системного реформування та узгодження інституціональних питань, коригування соціальної структури, проблеми, пов'язані з євроінтеграційним курсом країни в умовах російської агресії, та інші нюанси відповідного плану аналізуються у працях К. Звольського, О. Юніна, В. Севрука та С. Павленка, Й. Батора та П. Рікера, А. Костенко, Н. Чабан, О. Елгстрем, М. Кнодта та цілої низки інших науковців як регіонального, так і світового рівнів.

Механізми вибудовування іміджу України на світовій арені досліджували О. А. Семченко, В. І. Гурковський, Г. Г. Почепцов, Л. М. Новохатько, О. Ю. Чечель та ін. Аналіз же медіаприсутності української тематики у світових ЗМІ знаходимо в публікаціях Ю. Борисенко, Н. Варех, Ю. Гаркавенко, М. Бутиріної, С. Козиряцької, Г. Лавриненко, А. Руденко, С. Хатчингса, Дж. Шостека, О. Яхно, О. Флюр, О. Швець. Вказані питання також вивчали Е. Понд, Г. Кунднами, Р. Саква, К. Нітою, О. Бойд-Барретт, Ю. Мехіас, М. Вокуєв, М. Ояла, П. Мерві, С. Кулик, В. Поплавська, Б. Носова та інші. Однак інформаційно-аналітична діяльність України у сфері

європейської інтеграції й досі потребує системного наукового аналізу з можливим подальшим вибудовуванням стратегії інформаційного забезпечення, яка б враховувала фактори як зовнішнього та внутрішнього середовищ, так і безпосереднього оточення країни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 9 від 18 лютого 2016 року). Робота виконана на кафедрі масової та міжнародної комунікації, пов'язана з науковими розробками факультету систем і засобів масової комунікації Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Тема дисертації є складовою частиною комплексної наукової теми «Українська медіасистема в контексті трансформацій глобальних соціальних комунікацій» (державна реєстрація № 0116U002222).

Метою дослідження є виявлення та комплексний аналіз особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні.

Для успішного досягнення мети було вирішено такі **завдання**:

- проаналізовано існуючі в сучасній комунікативістиці підходи до розуміння поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення»;
- з'ясовано актуальну специфіку інформаційно-аналітичної діяльності та інформаційно-аналітичної роботи як складових зовнішньої та внутрішньої політики сучасної держави;
- виокремлено концептотворчі чинники інформаційно-аналітичного супроводу євроінтеграційних процесів в Україні (іміджева, зовнішня та внутрішня політики);
- вивчено канали поширення євроінтеграційних ідей та вибудовано типологічну структуру цих каналів;
- детально досліджено специфіку медійного висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні на світовому та національному рівнях.

Об'єктом дослідження є результати інформаційно-аналітичної діяльності в секторі євроінтеграційних процесів: складові євроінтеграційного спрямування зовнішньої та внутрішньої політики, меседжі публічної та культурної дипломатії, матеріали української діаспори, українських неурядових організацій і аналітичних центрів в Україні та за кордоном, складові зовнішнього іміджу України, а також тексти медійних каналів США, Британії, Франції, Німеччини та України за 2013–2018 рр.

Предметом вивчення стала специфіка інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в умовах актуалізації європейського шляху розвитку України.

Збір емпіричного матеріалу здійснювався з 2013 по 2018 рр. Цей період обрано через суттєві зрушення, які відбулися в Україні протягом цих п'яти років: від протестного руху проти призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, а далі – Євромайдану до підбиття підсумків роботи команди, яка прийшла до влади у результаті активного волевиявлення населення країни на користь євроінтеграційних змін.

Методи дослідження. Для досягнення мети й ефективного вирішення завдань дисертації під час вивчення теоретичних засад інформаційно-аналітичної діяльності використано:

- загальнонаукові методи: емпіричного пізнання, структурно-функціонального аналізу, узагальнення та абстрагування, моделювання, класифікації та структурування;

- практичні методи: моніторинг, компаративний та кількісний контент-аналіз, комунікативно-інтерпретативний метод, data mining та лінгвістичний аналіз.

Процес відбору публікацій відбувався, виходячи зі смислового наповнення текстів. Спроба залучати систему тегів у більшості випадків виявилася недосконалою через відсутність алгоритмів розширеного пошуку на онлайн-ресурсах. Саме тому в дослідженні використаний ручний пошук публікацій, завдяки якому вдалося виокремити понад 6 тисяч текстів різних жанрів україноспрямованої тематики. Критеріями відбору стали тематичне спрямування тексту, чіткі хронологічні рамки – 2013–2018 рр., подієвий контекст. Для виявлення частотності англomовних публікацій, які порушують українське питання, використовувався корпус-менеджер AntConc (версія 3.5.8). Компаративістський підхід допоміг виокремити тенденції, притаманні певним ЗМІ, а елементи інтен-аналізу – визначити кола тем та питань, що обговорюються. За допомогою дискурс-аналізу здійснена спроба інтерпретувати матеріали як продукти комунікативної діяльності, що ведеться у конкретних громадсько-політичних обставинах та культурно-історичних умовах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі *вперше*:

- систематизовано існуючі підходи до визначення інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів;

- проаналізовано інституціональні функції інформаційно-аналітичної діяльності;

- вибудовано типологічну структуру каналів поширення провідних державотворчих ідей, зокрема, пов'язаних з європейською інтеграцією України;

- детально вивчено головні аспекти медійного висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні з урахуванням подієвого контексту;

набули подальшого розвитку:

- наукові уявлення щодо розвитку іміджевої політики України в період 2013–2018 рр.;

- теоретичні положення щодо проблеми оптимізації системи каналів поширення євроінтеграційних ідей з метою підвищення ефективності їх використання;

удосконалено:

- уявлення про ефективність застосування дигітальної комунікації у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення;

- розуміння сучасних запитів щодо варіантів поширення ідей на державному рівні.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані не лише в навчальному процесі під час викладання

дисциплін, пов'язаних з аспектами теорії та історії соціальних комунікацій, або для поглиблення тих чи інших аспектів подальших наукових досліджень, а й у практичній діяльності під час розробки стратегій інформаційної діяльності України на зовнішньому та внутрішньому рівнях.

Апробація матеріалів дисертації. Головні результати дисертації презентувалися на міжнародних та вітчизняних наукових і науково-практичних конференціях, форумах, серед яких: I Всеукраїнський форум студентів, аспірантів і молодих учених «Україна XXI сторіччя – інтелект і творчість молоді» (Україна, Дніпропетровськ, 2011); міжнародна науково-практична конференція «Етичні норми в умовах глобалізаційних процесів у мас-медіа» (Україна, Київ, 2011); міжнародна наукова конференція «Теоретические и практические инновации в науке / Teoretyczne i praktyczne innowacje w nauce» (Польща, Гданськ, 2012); міжнародна студентська науково-практична конференція «Молодіжна проблематика медійного контенту України і світу» (Україна, Київ, 2012); міжнародна студентська науково-практична конференція «Прикладні аспекти дослідження медійного контенту» (Україна, Київ, 2013); the IX International Scientific Conference for Students and Young Scholars «Science and education – 2014» (Казахстан, Астана, 2014); всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні виклики для соціально значущої медіадіяльності» (Україна, Київ, 2015); III Міжнародний форум студентів, аспірантів і молодих вчених (Україна, Дніпро, 2015); всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективні напрямки дослідження українського медійного контенту: фундаментальні та прикладні аспекти» (Україна, Київ, 2016); Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii (Польща, Варшава, 2019).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 17 наукових праць. Із них – 4 статті в наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав з наряду, за яким підготовлено дисертацію, 11 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (198 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 215 сторінок, з яких – 191 сторінка основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У «Вступі» обґрунтовано актуальність теми, окреслено теоретичні та методологічні основи роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію матеріалів дисертації, структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу євроінтеграційних процесів в Україні» проаналізовано

існуючі підходи до розуміння інформаційно-аналітичної діяльності як такої та інформаційно-аналітичного забезпечення зокрема.

У підрозділі **1.1 «Концептосфера поняття “інформаційно-аналітичне забезпечення” в зарубіжній та українській комунікативістиці»** розглянуто теоретичні аспекти явища інформаційно-аналітичного забезпечення взагалі та через розгляд його складових (Н. П. Дяченко, В. Ю. Степанов, І. М. Волкова, В. М. Мельник, С. П. Кудрявцева, В. В. Колос, І. М. Кузнецов, І. В. Захарова, Л. Я. Філіппова). Повертаючись до загальноновживаного визначення інформаційно-аналітичної діяльності, виокремлюються два її пріоритетні напрямки: діяльність у сфері державного управління та медійна діяльність.

У підрозділі **1.2 «Складові інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньополітичної діяльності»** вивчаються три рівні інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні – внутрішньодержавне та спрямовані на зовнішню аудиторію види забезпечення, а також особливості висвітлення євроінтеграційної тематики іншими країнами. В Україні, на жаль, відсутнє чітке розуміння зовнішньополітичних процесів як усередині українського суспільства, так і серед міжнародної спільноти, адже у світовому інформаційному просторі інформація про Україну з'являється непослідовно та хаотично, що призводить до виникнення хибних уявлень та стереотипів.

Проблема недостатньої обізнаності міжнародної спільноти про Україну може бути вирішена шляхом реалізації міжнародних комунікацій, інформаційних кампаній, розповсюдження та моніторингу інформації про Україну на міжнародному рівні, співробітництва з українською діаспорою тощо.

У підрозділі **1.3. «Інформаційно-аналітична діяльність та інформаційно-аналітична робота як складові зовнішньої та внутрішньої політики держави»** виокремлено три напрямки, за якими здійснювався аналіз предметної сфери дослідження:

1. Євроінтеграційне спрямування зовнішньої політики України.
2. Внутрішня політика України та євроінтеграційні процеси.
3. Іміджева політика України на сучасному етапі.

У пункті *1.3.1 «Євроінтеграційне спрямування зовнішньої політики України»* зосереджено увагу на зовнішній політиці України. Зауважимо, що думки українських та іноземних експертів щодо викликів та успіхів зовнішньої політики України відрізняються, однак «Угода про асоціацію» та євроінтеграційні процеси одноставно визначаються як значні здобутки, а відсутність стратегії зовнішньої політики – як один з ключових недоліків.

Пункт *1.3.2. «Внутрішня політика України та євроінтеграційні процеси»* присвячено, відповідно, внутрішній політиці як інструменту управління державою для досягнення цілей в інтересах суспільства та нації, який визначає функціонування її основних структур та регулює діяльність усередині країни за такими напрямками як політичний, економічний, соціальний, культурний, правовий тощо. У цьому контексті, а також для просування національних інтересів на світовій арені, ефективного позиціонування країни та результативної співпраці у

сфері міжнародних відносин важливого значення набуває також імідж країни. Саме іміджева складова разом із використанням PR-технологій і становить інструментарій, який використовує Україна для просування своєї зовнішньої політики, що й окреслено в пункті 1.3.3 *«Іміджева політика України на сучасному етапі»*.

У другому розділі **«Канали поширення євроінтеграційних ідей»** здійснено спробу вибудувати типологічну структуру каналів просування євроінтеграційних ідей з огляду на їх дієвість та ефективність на сучасному етапі.

Підрозділ 2.1 **«Публічна та культурна дипломатії»** зосереджено на сучасному розумінні цілей та завдань публічної дипломатії та аналізу її ролі у процесі просування євроінтеграційних ідей. Якщо класична дипломатія дає можливість здійснення діалогу на високому політичному рівні, то публічна дипломатія уможлиблює спілкування на більш низькому рівні й сприяє досягненню різних цільових аудиторій за кордоном. Засобами здійснення публічної дипломатії стають ЗМІ, організація інформаційно-просвітницьких кампаній, акцій, подій. Серед складових публічної дипломатії ми особливо виділяємо культурну дипломатію. Однією з найуспішніших практик втілення політики культурної дипломатії у світі є питання її інституційного забезпечення. У цьому напрямі першим кроком стало створення культурно-інформаційних центрів при посольствах України за кордоном. Однак ці кроки все ще не мають значної ефективності та не популяризують Україну у світі в культурному контексті.

У підрозділі 2.2 **«Українська діаспора як канал просування іміджу України»** презентуються результати аналізу інформаційно-аналітичної діяльності української діаспори. Співпраця з національними спільнотами за кордоном дозволяє державі просувати власні внутрішньо- та зовнішньополітичні цілі на міжнародній арені. Результати ж цієї роботи вказують на відсутність інституційного механізму взаємодії, брак інформації про Україну у світовій спільноті українців, низький рівень присутності української тематики у міжнародному інформаційному просторі та є перешкодами і проблемами на шляху ефективного співробітництва української діаспори та уряду України, що не дозволяє повною мірою реалізувати можливості закордонного українства в просуванні інтересів країни у світі.

У підрозділі 2.3 **«Суміжні канали просування внутрішньої та зовнішньої політики України»** вивчається діяльність українських неурядових організацій та аналітичних центрів у країні та за кордоном. Основою функціонування таких центрів є підготовка аналітичних матеріалів у різних форматах на актуальну, зазвичай, суспільно-політичну тематику. Ми переконані, що аналітичні центри є ефективним каналом розповсюдження євроінтеграційної тематики і допомагають лобіювати певні актуальні для України питання в європейському середовищі, одночасно сприяючи створенню позитивного іміджу країни в системі міжнародних відносин.

У підрозділі 2.4 **«Мас-медіа як канал просування євроінтеграційних процесів»** йдеться про роль мас-медіа в політичному дискурсі як посередників у передачі інформації між владою та суспільством у внутрішньополітичній площині,

між країною та світовою спільнотою – у зовнішньополітичному вимірі. У демократичних державах медіа забезпечують плюралізм думок та поглядів стосовно певних явищ, що дає змогу соціуму зрозуміти суть процесів з різних боків та, відповідно, впливати на прийняття найбільш доцільних та релевантних для національного контексту політичних рішень. В Україні, зважаючи на той факт, що власниками більшості ЗМІ є представники певних політичних та економічних сил, медіа висловлюють позицію тих політичних рухів, до яких належать їх власники, що фактично нівелює функцію відкритості ЗМК. Крім того, значна кількість представників суспільства не перевіряє інформацію ЗМІ на достовірність та не має критичного ставлення до неї, сприймаючи її як правдиву та об'єктивну. До того ж для більшості населення ЗМІ є єдиним джерелом отримання політичної інформації, і, як наслідок, люди нерідко стають об'єктом маніпуляцій з боку зацікавлених учасників політичного процесу.

У підрозділі **2.5 «Онлайнове поширення євроінтеграційної тематики»** дається оцінка ефективності дигітальної комунікації під час висвітлення питань євроінтеграції. З огляду на віртуалізацію простору політичної комунікації та активне застосування в цьому процесі соціальних мереж змінився алгоритм комунікативного процесу, діалог між суспільством та владою, головними рисами якого стали миттєвість контентотворення, спілкування в режимі реального часу та високий рівень інтерактивності.

Результати проведеного аналізу свідчать, що Facebook є ефективним засобом спілкування влади із суспільством та членів соціуму один з одним в Україні та ЄС. Twitter в Україні є менш популярним і широкоживим, тому установи, які мають профайли у Twitter, використовують його для комунікації з міжнародною спільнотою. YouTube на державному рівні як в ЄС, так і в Україні використовується для розміщення відеоматеріалів із засідань, презентацій та подій, які дозволяють громадянському суспільству отримувати більш детальну інформацію про діяльність влади, її установ та представників.

Соціальні мережі використовують для публікації новин, анонсування заходів; проведення інформаційних кампаній; онлайн-трансляцій у режимі реального часу відкритих зустрічей, засідань, подій; спілкування з громадянами; поширення відео- та фотоматеріалів, при цьому це можуть бути як звіти про події, так і розповсюдження візуального контенту в рамках інформаційно-просвітницьких кампаній; публікації можливостей тощо.

Третій розділ **«Медійне висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні»** презентує результати моніторингу близько 6 тис. публікацій у засобах масової інформації США, Британії, Німеччини, Франції та України за 2013–2018 рр. Ми вважаємо, що риторику публікацій про Україну слід розглядати в динаміці. Політична та економічна ситуації в країні, що зазнали різких змін протягом останніх років, суттєво впливали на медійні практики з українського питання. Якщо у 2013 р. видання на кшталт *The New York Times*, *The Guardian*, *Le Monde* та *Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland* намагалися вибудувати образ України як потенційного партнера, а отже, писали про позитивні для країни моменти після підписання «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським

Союзом», критикували дії влади, що гальмувала процес підписання, вимальовували перспективи співробітництва України та ЄС, то у 2015–2018 рр. ситуація значно змінилася.

У підрозділі **3.1 «Українська тематика в якісних виданнях США, Великобританії, Франції та Німеччини»** презентуються результати соціолінгвістичного аналізу публікацій у медіа Великобританії, Німеччини, Франції та США, які висвітлювали питання європейської інтеграції України за період 2013–2018 рр. Медіа Великобританії, Німеччини, Франції та США обрано з огляду на ту стратегічну роль, яку ці країни відіграють у зовнішній політиці України, особливо в сприянні вирішенню питань безпеки, реалізації євроінтеграційного курсу, підтримці здійснення реформ та реалізації законодавчих ініціатив. У контексті реалізації євроінтеграційної політики важливо розглянути бачення якісними світовими ЗМІ ситуації в Україні, а саме: видань *The New York Times*, *The Guardian*, *Frankfurter Allgemeine. Zeitung für Deutschland*, *Le Monde* за період з 2013 по 2018 рр.

Проаналізувавши публікації *The New York Times* з 2013 по 2018 рр., ми встановили, що активне, майже щоденне висвітлення подій в Україні було притаманне періоду з 2013 по 2014 рр., які стали переломними у геополітичному та взагалі цивілізаційному виборі України. До президентських виборів у США в 2016 р. ключовою українською темою для Америки було врегулювання конфлікту на сході України, питання ж досягнення Україною прогресу в реформах та інших євроінтеграційних явищах не було пріоритетним у даному контексті. З обранням нового президента США у 2016 р. акценти змінилися. Відсутність успіхів у реформуванні, політичні, економічні та соціальні проблеми, корупція стали інформаційними приводами більш критично говорити про Україну, відповідно формуючи світову громадську думку про стан справ у країні.

Специфіка висвітлення української тематики *The Guardian* носить спорадичний характер, що також пов'язано з існуванням певних прогалів у здійсненні інформаційної політики Україною. Як і американська періодика, британські видання приділяли значну увагу українській євроінтеграційній тематиці у 2013–2014 роках, що було зумовлене її актуальністю та певною сенсаційністю. Однак з 2015 року українська проблематика починає поступово зникати зі шпальт провідних видань і стосуватися переважно подій на сході країни, а не євроінтеграційних процесів. Останні роки аналізованого періоду відзначені доволі негативною тенденцією: британська преса згадує про Україну здебільшого у контексті актуалізації російської проблематики, що аж ніяк не сприяє формуванню позитивного іміджу серед загальносвітової спільноти.

Новини про Україну на сторінках *Le Monde* стосуються передусім актуальних для ЄС тем і дуже рідко присвячені євроінтеграційним явищам, а саме: прогресу в здійсненні реформ, політичним, економічним та соціальним змінам у країні. Пріоритетним для Франції, як і для Великобританії та США, було питання врегулювання політичної кризи 2013–2014 рр. Однак головним є оприлюднення позиції одних з ключових гравців геополітичного простору та важливих партнерів – США і Німеччини, про що свідчить значна кількість статей у *Le Monde* щодо

особливостей політики та політичних рішень цих держав щодо врегулювання кризи в Україні. Починаючи з 2015 р. і до сьогодні, українська тематика висвітлюється тільки в контексті ключових для Франції та ЄС подій і не працює на інтереси України, хоча за наявності чіткої інформаційної політики та її впровадження Україною в зовнішньополітичній площині можна було б покращити імідж України, здійснити PR-діяльність з інформування європейської спільноти щодо значного прогресу, досягнутого державою в контексті реалізації «Угоди про Асоціацію» та змінити ставлення світової спільноти до України.

Аналіз публікацій *FAZ* за обраний період дає змогу встановити, що порівняно з французькою, британською та американською пресою частота появи євроінтеграційної тематики на сторінках *FAZ* була вищою, однак провідними темами все ще залишалися не євроінтеграційні питання, а події на Євромайдані, конфлікт на сході України, введення санкцій проти Росії, допомога ЄС та США Україні, а також аналіз відносин провідних гравців світового геополітичного простору і ступінь впливу на них української кризи.

У підрозділі **3.2 «Презентація євроінтеграційної тематики українськими медіа»** зазначається, що характер висвітлення суспільно-політичних процесів у країні на сторінках ЗМІ залежить від редакційної політики засобу масової комунікації, на яку, у свою чергу, впливають погляди й участь власника ЗМІ в політичних процесах.

Пункт 3.2.1 *«Газетні видання загальнонаціонального рівня “Дзеркало тижня” і “День”»* містить результати моніторингу усього масиву публікацій зазначених видань з 2013 по 2018 рр. Аналіз публікацій продемонстрував наявність низки проблем, які свідчать про недоліки системи вітчизняного інформаційно-аналітичного забезпечення українських євроінтеграційних процесів. Серед них можна назвати обмеженість тем обговорення, надмірну стандартизацію публікацій, суху констатацію фактів, а не спробу розпочати, а потім вести суспільне обговорення певних питань, зміщення акцентів.

Контент новин провідних журналів України на предмет висвітлення ними євроінтеграційної тематики проаналізовано в пункті 3.2.2. *«Інформаційно-аналітичні тижневі журнали “Кореспондент”, “Фокус”, “Український Тиждень”, “Новий час” (“Новое время”), та “Країна”*. Аналіз матеріалів видання *«Кореспондент»* з 2013 по 2018 рр. дозволяє зробити висновок, що євроінтеграційній тематиці тижневик приділяє достатньо уваги. Найбільш вживаним ключовим словом є «ЄС», «Європейський Союз», «реформи», тоді як категорії «євроінтеграція» та «безвіз» є найменш використовуваними. Загальна тональність проаналізованих публікацій змінювалась протягом означеного періоду часу, варіюючись з більш негативної до позитивної.

«Український тиждень» на своїх сторінках вдається до досить стандартного підходу до висвітлення євроінтеграційної тематики. Загальна тональність публікацій за вказаний період є нейтральною та неупередженою, при цьому основними ключовими словами, як і у попередніх проаналізованих виданнях, є «безвіз», «ЄС», «реформи», «євроінтеграція».

Аналіз публікацій видання «Фокус» дозволив встановити, що євроінтеграційна тематика не є пріоритетним напрямом. Зауважимо, що тональність знайдених публікацій була переважно нейтральною, однак у висвітленні питання стану імплементації «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» матеріали мали негативний характер, оскільки містили негативну оцінку цих політичних процесів з акцентом не на успіхах України в реалізації євроінтеграційних явищ, а на невдачах держави.

Тижневик «Новое время» («Новий час») також не присвячує багато уваги євроінтеграційній тематиці. Час від часу публікуються нейтральні матеріали, які переважно стосуються загальноєвропейських питань (рішення Євросоюзу, події в ЄС тощо), а не особливостей відносин між Україною та ЄС.

«Країна» більш активно обговорює питання європейської інтеграції. Починаючи з детального висвітлення подій на Євромайдані у 2013 р., матеріали, присвячені зближенню України з Європейським Союзом, регулярно з'являються на сторінках друкованої версії та на веб-сайті видання. Журналістські тексти зосереджуються на висвітленні та аналізі прогресу виконання реформ і впровадженні пунктів головного євроінтеграційного документа, отриманні Україною «безвізового» режиму з ЄС, боротьбі з корупцією. Наскрізно проходить тема надання допомоги Україні міжнародними партнерами.

У пункті 3.2.3 «Інформаційні програми загальнонаціональних ефірних телеканалів: “Подорожчів” (Інтер), “ТСН” (1+1), “Факти” та “Факти тижня з Оксаною Соколовою” (ICTV), “Сьогодні” й “Сьогодні. Підсумки” (ТРК Україна), “Вікна” (СТБ), “Репортер” (Новий канал), новинні блоки каналів 112 Україна та Еспресо TV» нам вдалося встановити, що з огляду на вибір євроінтеграційної тематики в ефірі, означені ЗМК мають подібний підхід: їх цікавили такі інформаційні приводи, як висвітлення подій на Євромайдані та Революція гідності 2013–2014 років, спричинені призупиненням євроінтеграційного курсу України в листопаді 2013 року напередодні Саміту Східного партнерства; події в Криму та в Донбасі; президентські вибори 2014 року та укладання «Угоди про асоціацію з ЄС»; початок проведення фундаментальних реформ в Україні й оновлення законодавства відповідно до вимог ЄС; фінансова, військова, гуманітарна та інша допомога Євросоюзу і США Україні; оцінка світовою спільнотою прогресу виконання Україною зобов'язань, взятих згідно з документом про асоціацію з ЄС; питання боротьби з корупцією та демократичний розвиток країни.

Шлях інтернет-поширення євроінтеграційних ідей аналізується у пункті 3.2.4 «Онлайнові ресурси “Українська правда”, “Європейський простір”, “Євроатлантична Україна”, “Євроінтеграційний портал”». Ми вважаємо, що загальна тональність публікацій «Української правди» за 2013–2018 рр. є позитивною або нейтральною, при цьому, на відміну від інших ЗМІ, портал використовує різноманітну палітру журналістських жанрів (новин, аналітичних статей, інтерв'ю, колонок, блогів, інфографіки, відео- та фото-матеріалів) та тяжіє до подання різноманітних експертних думок щодо євроінтеграційних явищ, що свідчить про спробу подання тематики в неупередженій та об'єктивній манері. «Українська правда» також здійснює моніторинг виконання зобов'язань України

відповідно до «Угоди» через спеціальний онлайн-інструмент «Навігатор Угоди», який було створено Українським центром європейської політики за підтримки Королівства Нідерландів та Фонду Конрада Аденауера, і який був покликаний продемонструвати стан імплементації правових актів ЄС в українське законодавство відповідно до євроінтеграційних завдань.

Контент сайту «*Європейський простір*» відрізняється від традиційних онлайн-ЗМІ і подає євроінтеграційну тематику через публікацію новин, актуальних тільки для представників громадянського суспільства, а саме: грантових можливостей для реалізації певних проектів, анонсування подій та освітніх ініціатив для представників громадянського суспільства, законодавчих та функціональних змін на офіційному рівні, які стосуються роботи неприбуткових організацій.

На веб-ресурсі «*Євроатлантична Україна*» друкуються аналітичні матеріали експертів провідних українських аналітичних центрів. Контент сайту становлять новини з різноманітних медіаресурсів та аналітичні статті експертів.

«*Євроінтеграційний портал*» є найбільш послідовним та системним ресурсом у висвітленні євроінтеграційної тематики. Він відрізняється від класичних ЗМІ, хоча має й певні їх ознаки: наявність новин євроінтеграційної тематики, аналітичних публікацій, тижневого дайджесту та графічно-аналітичних матеріалів (інфографіки, фото- й відеоконтенту). Інформаційні публікації стосуються питань проведення реформ в Україні, висвітлення офіційних зустрічей українських політиків з європейськими, секторальної співпраці, фінансової допомоги ЄС Україні, проведення соціальних опитувань громадської думки про ставлення до євроінтеграційних та євроатлантичних процесів, прийняття нового законодавства відповідно до зобов'язань згідно з євроінтеграційною угодою, питання лібералізації візового режиму з ЄС.

ВИСНОВКИ

Євроінтеграційні процеси є одним з ключових напрямів та пріоритетів української зовнішньої та внутрішньої політики. Для ефективної реалізації цих процесів владою використовується як політичний, економічний та дипломатичний, так і інформаційно-комунікаційний інструментарій. Останній передбачає застосування прийомів та методів журналістики, зв'язків з громадськістю, комунікації та адвокації для інформування різноманітних цільових аудиторій на національному та міжнародному рівнях (політичної еліти, громадянського суспільства, студентів, молоді тощо) про певні політичні процеси та явища в Україні, їх доцільність, використовуючи різні канали комунікації.

Результати проведеного дослідження свідчать, що комунікація стосовно політичних явищ здійснюється за двома основними напрямками – зовнішньому та внутрішньому, що, у свою чергу, впливає на вибір каналу комунікації, тексту повідомлення та його змісту відповідно до поставленої мети.

Зовнішні комунікації – діалог держави з іноземною аудиторією в міжнародному комунікаційному просторі. У цьому контексті важлива роль

належить іміджу країни, адже саме певний образ та уявлення про державу серед світової спільноти та в очах власних громадян дозволяє ефективно просувати й захищати національні інтереси країни, вести діалог та співпрацювати на міжнародній арені.

У внутрішньополітичній сфері для ефективної імплементації євроінтеграційних процесів на національному рівні шляхом чіткого виконання вимог «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» важливо здійснювати комунікаційну роботу з роз'яснення цього політичного курсу серед суспільства, що втілюється через медійну діяльність (висвітлення євроінтеграційних новин у ЗМІ), організацію різноманітних заходів та проведення комунікаційних кампаній, створення спеціалізованих веб-платформ та сайтів, розробку і публікацію певних інформаційно-пояснювальних матеріалів.

Для результативного впровадження зовнішньої політики загалом та євроінтеграційних процесів зокрема Україна проводить певну іміджеву політику як приклад «м'якої сили» дипломатії шляхом прийняття та реалізації національних концепцій і доктрин для популяризації держави у світі, включаючи проведення українських культурних подій за кордоном, використання можливостей ЗМІ тощо.

Для здійснення процесу комунікації стосовно певного політичного явища, зокрема євроінтеграції, важливо чітко визначити цільову аудиторію, на яку спрямована комунікація, відповідно до цього сформулювати повідомлення (меседжі) та обрати найбільш ефективний канал їх передачі. Основними каналами для здійснення політичної комунікації виступають офіційні – класична дипломатія, а також її різновиди – публічна, культурна, медійна, експертна, народна тощо. Серед основних засобів нам вдалося виокремити такі: для класичної дипломатії – переговори на найвищому та високому рівнях, зустрічі, саміти між представниками держав; для публічної та культурної дипломатії – спілкування на рівні громадян різних країн, проведення спільних міжкультурних заходів та участь України у світових культурних подіях (виставках, книжкових ярмарках тощо), просування українських інтересів через новостворену структуру – Український інститут.

У здійсненні процесу комунікації щодо євроінтеграційних процесів неабияку роль відіграє українська діаспора як місток у просуванні національних інтересів України за кордоном. Співпраця з українцями, що мешкають в інших державах та часто є членами неурядових організацій або учасниками волонтерських рухів, дозволяє країні покращувати власний імідж в очах світової спільноти та інформувати іноземну аудиторію про українські події шляхом перш за все реалізації різноманітних інформаційно-просвітницьких проєктів. Однією з найвпливовіших структур тут виступає Світовий Конгрес Українців, який об'єднує українські громади в діаспорі та дозволяє лобіювати українські інтереси за кордоном. Суміжним каналом політичної комунікації, стосовно євроінтеграційних процесів в Україні виступають неурядові організації та аналітичні центри в Україні й за кордоном, які розробляють та поширюють інформаційно-аналітичні матеріали про Україну серед національної та міжнародної аудиторії. Окрім цього, значна роль належить ЗМІ, зокрема, українським та іноземним, – каналам просування

зовнішньо- та внутрішньополітичної інформації про Україну в національному та світовому інформаційному просторах.

Ми дійшли висновку, що інформація, яка потрапляє до іноземного масово-комунікаційного поля, має несистемний характер, адже в Україні не реалізується чітка стратегія або план дій щодо поширення певної інформації або просування тематики про країну за кордоном, вона швидше потрапляє в медіа інших країн на засадах сенсаційності, резонансності, відповідно, не сприяючи формуванню позитивного іміджу держави в очах світової спільноти.

Зауважимо, що в епоху бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій одними з найбільш популярних каналів просування інформації є інтернет-технології (онлайн-медіа) та соціальні мережі. Саме ці медіа виступають визначальними каналами передачі євроінтеграційної тематики завдяки можливості миттєвого поширення інформації. Однак у той час, коли традиційні ЗМІ тяжіють до поширення перевірених, неупереджених, об'єктивних фактів, у соціальних медіа побутує будь-яка інформація, якість та правдивість якої не є головними критеріями. При цьому відбувається залучення аудиторії до дискусії, наслідки якої іноді важко передбачити.

Аналіз провідних іноземних та українських ЗМК на предмет висвітлення євроінтеграційної тематики дозволив дійти висновку, що українська тематика досить активно висвітлюється у світових ЗМІ, а саме у пресі Великобританії, Франції, Німеччини та США.

Результати проведеного моніторингу публікацій та контент-аналізу вказують, що частота появи матеріалів про Україну в міжнародних медіа *The Guardian*, *The New York Times*, *Le Monde*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland* залежить від резонансності подій та їх актуальності для іноземних держав. Однак, зважаючи на важливу стратегічну роль та активну співпрацю між вищезазначеними країнами й Україною, українська проблематика активно висвітлювалась на шпальтах цих якісних ЗМІ протягом 2013–2019 рр. Виконуючи функцію формування «світової громадської думки», провідні ЗМІ Великобританії, США, Франції та Німеччини акцентували увагу на висвітленні подій 2013–2014 рр. (Революції гідності) та висловлювали відкриту підтримку євроінтеграційних стремлень країни та її народу. Після прийняття «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» медіа тяжіли до тематики проведення реформ в Україні та позитивних змін у країні, досягнутих у результаті реалізації євроінтеграційного курсу. При цьому інформаційні приводи іноземні ЗМІ шукали швидше самостійно, ніж використовували поширені Україною факти в рамках реалізації національної інформаційної політики. У результаті інформація про Україну в іноземних ЗМІ носила несистемний і досить хаотичний характер, слугуючи іноді позитивному, а іноді – негативному сприйняттю держави та її політичних процесів іноземною аудиторією.

Моніторинг українських медіа, зокрема якісних видань «Дзеркало тижня» та «День», інформаційно-аналітичних тижневиків «Кореспондент», «Фокус», «Новий час», «Український Тиждень» та «Країна», контенту телеканалів «Інтер», «1+1», ICTV, «ТРК Україна», СТБ, «Новий канал», «112 Україна» та «Еспресо TV» дозволив дійти висновку, що специфіка висвітлення політичних подій, тональність

подання матеріалів, підтримка або непідтримка певних політичних явищ залежить від редакційної політики медіа. При цьому коло тем та проблем у межах висвітлення євроінтеграційних процесів є спільним для всіх національних медіа і включає висвітлення подій на Євромайдані та Революції гідності, підписання «Угоди про асоціацію» та впровадження її ключових пунктів в Україні. Ця тематика має високий рівень висвітлення в ЗМІ, що свідчить про досить ефективну систему комунікації щодо цього політичного явища серед суспільства.

Таким чином, для результативного впровадження зовнішньо- та внутрішньополітичних явищ на національному та світовому рівнях країни мають використовувати не лише традиційні засоби, зокрема дипломатичні, економічні, політичні та інші, а й враховувати інформаційно-комунікаційний аспект та набутки новітніх соціально-комунікативних технологій. Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні має носити системний характер, підкорятися чітко вибудованій стратегії присутності країни на світовому та національному інформаційному просторах. Просування інтересів країни на міжнародній арені, донесення певної інформації як до власних громадян, так і до іноземної аудиторії, формування позитивного іміджу України в очах світової спільноти повинні стати пріоритетними завданнями національної комунікативної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Сухенко І. М., Тарнавська І. О. Функціональні аспекти взаємодії соціальних медіа і державного уряду: до проблеми імплементації WEB 2.0. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Соціальні комунікації*. 2013. Т. 21. Вип. 13. С. 115–120.

2. Сухенко І. М., Тарнавська І. О. Стратегія безпеки ЄС у європейському медіа-контексті. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 1. С. 178–181.

3. Тарнавська І. О. Специфіка висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні. *Communications and Communicative Technologies*. 2019. Вип. 19. С. 70–75. DOI: 10.15421/291910.

4. Tarnavska I. The New York Times about Contemporary Ukraine: Conceptualization Attempt. *Образ*. 2019. Т. 1 (30). С. 35–44. DOI: 10.21272/Obraz.2019.1(30)-35-44.

Публікації у наукових виданнях за кордоном

5. Tarnavska I. O. Public and Cultural Diplomacy as the Channels of European Integration Ideas Promotion: Ukrainian Experience. *World Science*. 2019. Issue 5(45). Vol. 3. DOI: 10.31435/rsglobal_ws/31052019/6523.

6. Tarnavska I. O. External Media Image of Ukraine (based on “The Guardian” materials). *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2019. Issue 6(18). DOI: 10.31435/rsglobal_ijitss/30092019/6674.

Публікації у наукових виданнях

7. Тарнавська І. О., Сухенко І. М. Специфіка формування концептосфери Стратегії безпеки ЄС у офіційних виданнях Інституту ЄС зі стратегічних досліджень. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах: Збірник статей за матеріалами наукових досліджень бакалаврів, спеціалістів, магістрів*. Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеся Гончара, факультет систем і засобів масової комунікації, 2013. Вип. 2. С. 67–71.

Матеріали конференцій

8. Тарнавська І. О. Імідж України у європейському медіа-контексті. «Україна ХХІ сторіччя – інтелект і творчість молоді»: матеріали I Всеукраїнського форуму студентів, аспірантів і молодих учених. Дніпропетровськ: ДНУ, 2011. С. 71–73.

9. Тарнавська І. О. Етичні аспекти формування іміджу України у сучасному європейському медіа-контексті. *Етичні норми в умовах глобалізаційних процесів у мас-медіа: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Київ. 2011. С. 49–51.

10. Tarnavska I. O., Sukhenko I. M. The specificity of the EU language policy in the globalized information context. *Teoretyczne i praktyczne innowacje w nauce*. Gdańsk. 2012.

11. Тарнавська І. О. Українське «мовне питання» у аспекті мовної політики ЄС. *Молодіжна проблематика медійного контенту України і світу: матеріали міжнародної студентської науково-практичної конференції*. Київ. 2012. С. 76–79.

12. Тарнавська І. О. Стратегія безпеки ЄС у європейському медіаконтексті. *Прикладні аспекти дослідження медійного контенту: матеріали міжнародної студентської науково-практичної конференції*. Київ. 2013. С. 187–190.

13. Tarnavska I. A Secure Europe in a Better World: European Media Vision of the Strategy. *Zbiór raportów naukowych. „Wpływ badań naukowych (28.04.2013 – 30.04.2013)*. Bydgoszcz: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. S. 22–24.

14. Tarnavska I. O., Sukhenko I. M. E-government in its Ukrainian vision: how social media impact governance for sustainable development. «Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование – 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education – 2014». Астана. 2014. С. 2050–2055.

15. Тарнавська І. О. Основні підходи до вивчення проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в сучасній Україні. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики для соціально значущої медіадіяльності»*. Київ. 2015. С. 115–120.

16. Tarnavska I. The Problem of Information and Analytical Support of the Ukraine's European Integration Process: Basic Approaches. *Тези доповідей III Міжнародного форуму студентів, аспірантів і молодих вчених*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2015. С. 129–131.

17. Tarnavska I. O. Official channels of European integration ideas promotion: Ukrainian realities. *Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni,*

jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. Belgrade (Serbia). 2019. P. 54–56.

АНОТАЦІЯ

Тарнавська І. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій. – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2019.

У роботі виявлено та комплексно проаналізовано особливості інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні, що полягають у наданні громадянам та членам громадянського суспільства максимально вичерпної інформації про них.

Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні та їх популяризація за межами країни здійснюється в межах міжнародної інформаційної діяльності України, яка включає не тільки поширення інформації про зовнішньополітичний курс в українському суспільстві, державних інституціях тощо, а й розповсюдження інформації про стан впровадження євроінтеграційних процесів серед міжнародної спільноти. Проблема недостатньої обізнаності міжнародної спільноти про Україну може бути вирішена шляхом реалізації міжнародних комунікацій, інформаційних кампаній, розповсюдження та моніторингу інформації про Україну на міжнародному рівні, співробітництва з українською діаспорою тощо. У результаті аналізу даних пріоритетів діяльності зроблено висновок, що вони є доцільними й ефективними, однак існують тільки у теоретичній площині та потребують розробки конкретних практичних кроків для їх реалізації через певні проекти, події тощо, інакше вони залишаться лише абстрактними ідеями і не дадуть практичної користі країні та суспільству.

Аналіз контенту близько 6 тис. публікацій у засобах масової інформації США, Британії, Німеччини, Франції та України свідчить, що до сьогодні в Україні не існує чіткої інформаційної стратегії стосовно висвітлення питань європейської інтеграції. Це впливає і на представлення українського питання у світових медіа (публікації мають спорадичний характер, інформаційні приводи іноземні ЗМІ шукають власними силами, рідко використовують поширювані Україною факти в рамках реалізації національної інформаційної політики), і на формування вітчизняного інформаційного поля (специфіка висвітлення подій, тональність подання матеріалів, підтримка або невідтримка певних політичних явищ залежить здебільшого від редакційної політики медіа, а не від справжніх ідей державотворення).

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, європейська інтеграція України, інформаційна політика, медіаканали, соціальна комунікація.

АННОТАЦИЯ

Тарнавская И. О. Информационно-аналитическое обеспечение евроинтеграционных процессов в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.01 – теория и история социальных коммуникаций. – Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Днепро, 2019.

В работе выявлены и комплексно проанализированы особенности информационно-аналитического обеспечения евроинтеграционных процессов в Украине, заключающиеся в предоставлении гражданам и членам гражданского общества максимально исчерпывающей информации о них.

Информационно-аналитическое обеспечение евроинтеграционных процессов в Украине и их популяризация за пределами страны осуществляется в рамках международной информационной деятельности Украины, которая включает не только распространение информации о внешнеполитическом курсе в украинском обществе, государственных учреждениях и пр., но и распространение информации о состоянии внедрения евроинтеграционных процессов в международное сообщество. Проблема недостаточной осведомленности международного сообщества об Украине может быть решена путем реализации международных коммуникаций, информационных кампаний, распространения и мониторинга информации об Украине на международном уровне, сотрудничества с украинской диаспорой и тому подобное. В результате анализа данных приоритетов деятельности сделан вывод, что они являются целесообразными и эффективными, однако существуют исключительно в теоретической плоскости и требуют разработки конкретных практических шагов для их реализации через определенные проекты, события и т.п., иначе они останутся лишь абстрактными идеями и не дадут практической пользы стране и обществу.

Анализ контента около 6 тыс. публикаций в средствах массовой информации США, Великобритании, Германии, Франции и Украины свидетельствует, что до сих пор в Украине не существует четкой информационной стратегии по освещению вопросов европейской интеграции. Это влияет и на презентацию украинского вопроса в мировых медиа (публикации имеют спорадический характер, информационные поводы иностранные СМИ ищут собственными силами, редко используют распространяемые Украиной факты в рамках реализации национальной информационной политики), и на формирование отечественного информационного поля (специфика освещения событий, тональность подачи материалов, поддержка или не поддержка определенных политических явлений зависит в основном от редакционной политики медиа, а не от истинных идей государства).

Ключевые слова: информационно-аналитическое обеспечение, европейская интеграция Украины, информационная политика, медиаканалы, социальная коммуникация.

SUMMARY

Tarnavska I. O. Information and Analytical Support of the European Integration Processes of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for Candidate of Science in Social Communications (Ph.D.), specialty 27.00.01 – Theory and History of Social Communications. – Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, 2019.

The peculiarities of the information and analytical support of the European integration processes in Ukraine as a phenomenon, implying the provision of citizens and members of the society with the comprehensive information on the related processes, are identified and analyzed in the thesis. Based on the information provided, it is possible to understand the phenomenon itself, start a dialogue within the society, and make some generalizations about the feasibility, risks, positive and negative aspects of its implementation in the country. In particular, it is noted that the information collection and its analysis are equally important elements of the coverage of Eurointegration topics, as they serve to strengthen understanding of the meaning of processes and taking the right decisions both at the state and public levels.

The author comes to the conclusion that there is a comprehensive definition of the analysed term and in view of the current research, the process of information and analytical support should be perceived as a complex or set of messages on a specific issue, disseminated through the media channels, reaching out to internal and external target audiences. In this case, the responsibility for the provision of information and analytical support is borne by authorities, mass media, experts, etc., and the decisions, taken by the civil society, are completely dependent upon the mentioned actors, thus the information, provided by them, can be both accurate and reliable, leading in this case to the right conclusions and, on the contrary, the data can be false, and as a result, serve some interested parties' interests. The main subject of analysis in the context of information and analytical support of the European integration processes is the information relations and activities related to the creation, dissemination and consumption of information.

Information support involves the collection, accumulation and dissemination of information, while analytical support implies the data analysis, which, overall, allows the public to understand the meaning of the phenomenon and make certain conclusions or decide on the feasibility or irrationality of their implementation in the country.

Information and analytical support of European integration processes of Ukraine and their promotion worldwide is carried out in the framework of Ukrainian international information activities, which include not only the dissemination of information on foreign policy among Ukrainian society, state institutions, etc., but also the dissemination of information on the European integration processes implementation status within the international community. The data, obtained during the study, shows that there is a problem, related to the lack of awareness of the international community about Ukraine, which, according to the Government's vision, can be solved through the implementation of international communication activities, information campaigns, the dissemination and monitoring of information about Ukraine at the international level, through cooperation with the Ukrainian diaspora, etc. Having analysed these priorities areas, it is vital to

conclude that they are feasible and effective, but they are more theoretical and require the development of more specific practical steps to be implemented through certain projects, events, etc., otherwise they can remain in the form of listed ideas on a sheet of paper and do not have practical benefits for the country and its society. It is also important to independently develop an information picture of events and foreign policy processes, occurring in Ukraine, through the distribution of materials in international media outlets etc., and to not allow foreign mass media to independently select a range of topics, covering Ukrainian issues, and as a result create the Ukrainian perception by the international community in the global information space from their own point of view, leading to false stereotypes, opinions, attitude of the international audience towards Ukraine.

Thus, it is essential to identify two priority areas of scientific thinking: work in public administration and media activity. The accentuation of attention in these areas has led to the structure of the thesis, which, firstly, examines the mechanisms of development of Ukraine's image policy with regard to the country's pro-European development path and the European integration as a country's foreign and home policy course, and secondly, analyzes the channels of eurointegration ideas distribution. These channels create a model of information and analytical activities that are implemented by means of public and cultural diplomacy, the dissemination of ideas of the Ukrainian diaspora, non-governmental organizations and think tanks in Ukraine and abroad, mass media and online projects. The results of the research show that public, cultural, civil cooperation with the Ukrainian diaspora, non-governmental organizations and think tanks in the country and abroad, the media are the most effective and efficient ways of promoting Ukraine's political agenda and interests, both internally and externally. The use of social media in addition to the traditional channels of online communication not only enlivened the discussion on European integration processes, but also significantly increased its efficiency in terms of responsiveness, variability, interactivity, informativeness and the ability to communicate with primary sources (official Facebook accounts, Twitter accounts, etc.).

The analysis of the content of about 6 thousand publications of the US, UK, German, French and Ukrainian media demonstrated that until now, there is no clear information strategy on the coverage of European integration issues, being implemented in Ukraine. This fact influences both the presentation of the Ukrainian issues in the international media (publications are sporadic, the foreign media look for the news themselves, rather than use the facts, disseminated by Ukraine in the framework of the national information policy), and the formation of the domestic information sphere (specificity of the events' coverage, the tone of material, whether certain political ideas are supported or not depends more on the media editorial policy, rather than on the genuine ideas of state-building).

Keywords: information and analytical support, European integration of Ukraine, information policy, media channels, social communications.

Підписано до друку 05.11.2019.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 1,16. Наклад 120 примірників. Зам. № 313.

Надруковано у друкарні ПП «ЛІРА ЛТД»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів та
розповсюджувачів видавничої продукції
№ 6042 від 26.02.2018.

49107, м. Дніпро, вул. Наукова, 5.
Тел./факс: + 38 (056) 731-96-59, + 38 (067) 561-57-05